

Історія розвитку хірургії Асептика, антисептика.

Проф. І.М. Дейкало

професор кафедри загальної та оперативної хірургії з топографічною анатомією, травматологією та ортопедією

Визначення хірургії

Хірургія — один з основних розділів клінічної медицини, що вивчає хвороби і пошкодження при діагностиці і лікуванні яких застосовуються методи, які в тій чи іншій мірі супроводжуються порушенням цілості покривних тканин організму.

Хірургія — терапія, доведена до відчаю.

Сьогодні і майбутнє хірургії

- лікування травматичних пошкоджень органів та тканин;
- хірургія невідкладних станів;
- хірургія гострих захворювань органів черевної порожнини і других систем;
- відновна хірургія (імплантації);
- трансплантаційна хірургія;
- хірургія доброякісних і злоякісних пухлин;
- хірургія ускладнень хронічних захворювань.

Місце і значення хірургії в медичній науці

Хірургія — як наука, об'єднує в собі всі галузі і спеціальні науки біології, генетики, фізики, математики, хімії і біохімії, терапевтичні дисципліни і багато інших

Особливості професії хірурга

- Хірург повинен завжди ходити в терапевтичних штанах;
- Хірург повинен володіти зором сокола, руками дівчини, мудрістю змії та серцем лева;
- Фізична кондиція;
- Хірург повинен володіти здатністю розпізнавати хворобу, створювати з окремих різноманітних ознак та симптомів струнку картину, мистецтвом аналізувати та намічати логічно вірний шлях; вибирати з арсеналу численних лікувальних методик одну, найкращу для даного хворого.

Хірургічні школи України

- **Київська** (*М.І.Коломійченко, М.М.Амосов, О.М.Авілова, Г.М. Матяшин, В.Д.Братусь, О.О.Шалімов*),
- **Харківська** (*В.Е.Цейтлін, О.О.Шалімов, В.Т.Зайцев*),
- **Львівська** (*Г.Г.Караванов, М.В.Даниленко, М.П.Павловський*)
- **Тернопільська** (*Ю.Т.Коморовський, П.О.Огій, Л.Я. Ковальчук, І.Я.Дзюбановський*)
- **Запоріжжя** (*О.С.Ніконенко*)

Організація хірургічної допомоги в Україні

- Центральний профільний НДІ,
- Профільні НДІ,
- Хірургічні відділи обласних і відомчих центральних лікарень,
- хірургічні відділи міських і районних лікарень,
- клініки вищих медичних навчальних закладів

АСЕПТИКА

Асептика – сукупність методів, направлених на попередження попадання інфекції в рану.

Принципи:

1. Все, що доторкується до рани повинне бути стерильним;
2. Розділення потоків хворих на чистих і гнійних

Шляхи попадання інфекції в рану

1. Ендогенний шлях:

- мікроорганізми шкіри хворого;
- мікрофлора кишечника, дихальної системи, сечовивідних шляхів, біліарної системи

2. Екзогенний шлях:

- імплантаційний (шовний, пластичний матеріал, протези);
- контактна інфекція (білизна, інструменти, руки хірургічної бригади, шкіра пацієнта, перев'язувальний матеріал);
- повітряно-крапельний шлях (повітря, пилюка, краплі рідини)

Попередження повітряно- крапельної інфекції

- використання масок;
- бактерицидні лампи;
- вентиляція приміщень;
- особиста гігієна хворих та медичного персоналу;
- палати з абактеріальним середовищем;

Профілактика контактної інфекції

Стерилізація:

Фізичні методи

- обпалювання та кип'ятіння,
- автоклавування (стерилізація паром),
- сухим жаром,
- іонізуючим промінням

Хімічні методи

- газами (пари формаліну),
- розчинами антисептиків

Стерилізація хірургічного інструментарію

1. Передстерилізаційна підготовка;

- знезаражування;
- миття;
- висушування;
- контроль якості передстерилізаційної обробки;

2. Власне стерилізація (ріжучого, неріжучого металічних інструментів, оптичних інструментів, синтетичних виробів)

Стерилізація білизни і перев'язувального матеріалу

Проводиться автоклавуванням за методами:

- універсальної укладки;
- цілеспрямованої укладки;
- видового укладання

Стерилізація рук хірургічної бригади

- механічна і хімічна обробка (миття);
- обробка антисептичними середниками;
- сучасні методи обробки рук:
 - первомуром,
 - хлоргексидином,
 - дегміном, дегміцидом,
 - церигелем,
 - євросептом

Обробка шкіри пацієнта

- гігієнічна ванна;
- зміна натільної білизни.

Принципи обробки під час операції

- застосування клеючих плівок;
- обробка хімічними антисептиками
 - багаторазовість,
 - широке поле (площа),
 - від центра до периферії,
 - забруднені ділянки обробляються в останню чергу.

Профілактика імплантаційної інфекції

- використання одноразових, серійно заготовлених матеріалів;
- ретельний догляд за дренажами;
- дотримання стерильності, правил заготовки і зберігання трансплантатів;
- разове використання імплантаційних матеріалів.

Профілактика ендогенної інфекції

- при невідкладній операції;
- при плановій операції

Профілактика госпітальної інфекції

- скорочення доопераційного ліжкодня,
- рання виписка з стаціонару,
- раціональне призначення і використання антибіотиків,
- розмежування “чистих” і “гнійних” хворих,
- санітарний ремонт та “відпочинок” приміщення

Антисептика

Це система заходів, направлених на знищення інфекції в рані, тканинах, організмі в цілому.

Розрізняють такі види:

- механічна,
- фізична,
- хімічна,
- біологічна.

Механічна антисептика

- туалет рани,
- первинна хірургічна обробка рани,
- вторинна хірургічна обробка,
- операції і маніпуляції (розкриття і дренивання гнійників (**ubi pus – ubi es**), тощо)

Фізична антисептика

- гігроскопічний перев'язувальний матеріал,
- гіпертонічні розчини,
- сорбенти,
- дронування ран (методи),
- технічні засоби (ультразвук, лазер, рентген опромінювання, промивання під тиском, пульсуючий струмінь, висушування рани струменем повітря),

Хімічна антисептика

Досягається за рахунок застосування:

- дезинфікуючих засобів,
- антисептичних середників,
- хімотерапевтичних препаратів.

Групи хімічних антисептиків:

- галоїди, солі важких металів, спирти, альдегіди, феноли, барвники, кислоти, луги, окислювачі, детергенти, препарати нітрофурану, хіноксаліну, нітроїмідазолу, антисептики рослинного походження, сульфаніламіді, смоли, дьогті.

Біологічна антисептика

Розділяється на два види:

- **прямої дії** і досягається речовинами біологічного походження, що безпосередньо впливають на мікроорганізми (*антибіотики, протеолітичні ферменти, засоби специфічної пасивної імунізації – сироватки, бактеріофаги, імунна плазма*);
- **опосередкованої дії** препаратів, що стимулюють організм до захисту від мікроорганізмів (*УФО, кварцування, переливання препаратів крові, лазерне опромінення*), стимулятори неспецифічного імунітету (*вітаміни, продігіозан, лізоцим, інтерлейкіни*), препарати для стимуляції специфічного імунітету (*вакцини, анатоксини*).